

BDDK BAŐKANI TEVFİK BİLGİN'İN
TBMM PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONUNDA
“BDDK 2008 YILI BÜTÇESİ” HAKKINDAKİ SUNUMU
20.11.2007

Sayın Başkan, Plan ve Bütçe Komisyonunun Sayın Üyeleri; şahsım ve Kurumum adına hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Müsaade ederseniz Kurumumuzun 2008 yılı Bütçesiyle ilgili olarak bilgi aktarmadan önce sizlere Türk Bankacılık Sistemi, 2007 yılı gelişmeleri ve gelecek beklentilerimiz hakkında görüşlerimizi iletmek isterim.

TC Merkez Bankası dahil edilmek üzere Türk finans sisteminin Haziran 2007 sonu itibariyle aktif büyüklüğü 714 milyar YTL seviyesine ulaşmıştır. Söz konusu büyüklüğün ülkemiz GSMH'sine oranı %116'dır. Türk finans sistemi büyüklüğü içinde banka aktiflerinin oranı ise %75'ler düzeyindedir. 2006 yılı başında Kurumumuz denetim ve gözetimine devredilen finansal kiralama, faktoring ve tüketici finansman şirketleri de hesaplama dahil edildiğinde **Türk finans sektörünün %78'i BDDK'nın denetim ve gözetimi altındadır.**

Kuruluş sayıları itibariyle analiz yapıldığında; 50 banka, 70 finansal kiralama şirketi, 86 faktoring şirketi ve 9 tüketici finansman şirketi olmak üzere toplam 215 kuruluş Kurumumuzun şemsiyesi altındadır. Diğer yandan, bankalarda denetim yetkisine sahip 43 bağımsız denetim şirketi, izinlerini verdiğimiz 5 varlık yönetim şirketi ve 49 yabancı banka temsilciliğini de toplama dahil ettiğimizde **ilgi alanımıza giren kuruluş sayısı 312'ye yükselmektedir.**

Eylül 2007 tarihi itibariyle bankaların 543 milyar YTL, finansal kiralama şirketlerinin 12 milyar YTL, faktoring şirketlerinin 7 milyar YTL ve tüketici finansman şirketlerinin 4 milyar YTL olmak üzere **Kurumumuz denetim ve düzenleme çerçevesinde olan kuruluşların toplam aktif büyüklükleri 566 Milyar YTL'dir** (yaklaşık 470 milyar USD). Diğer ülkelerden farklı olarak bankacılığımızın Türk finans sektörü içinde ağırlıklı/baskın rolü malumunuzdur. Bunun nedeni ise ülkemizde yatırım fonları, sigorta şirketleri ve aracı kurumlar gibi diğer aktörlerin yeterince büyümemiş olması gelmektedir.

Eylül 2007 sonu itibariyle mevcut 50 bankamızın;

- 4 adedi katılım bankasıdır,
- Mevduat/katılım fonu toplayan 37 banka bulunmakta olup, kalan 13 banka ise yatırım bankası hüviyetindedir,
- Mevduat toplayan bankaların 3 adedi, yatırım bankalarının da 3 adedi kamu bankası niteliğindedir,
- 50 bankanın 2 tanesi TMSF'nin sahipliği altındadır,
- Sistemde 7856 şube ve 162.952 çalışan bulunmaktadır,
- Bankalarımızın yurtdışında 30 tane ayrı tüzel kişilik şeklinde kurulmuş bankası, 62 şubesi ve 17 temsilciliği bulunmaktadır ve
- Banka aktifleri içerisinde yabancı sermayenin oranı %23 düzeyindedir. Eylül 2007 itibariyle, toplam 50 bankamızın (borsada işlem gören bankaların yabancı elindeki hisseleri de dikkate alındığında) 26'sında yabancı sermayenin payı % 50'nin üzerindedir.

Plan Bütçe Komisyonununun değerli üyeleri,

Elbette ki **bankacılık bir çok riskin aynı anda çok farklı ve devamlı değişen boyutlarda kendini gösterdiği dinamik ve dış etkilere açık bir sektördür**. Neredeyse tüm risklere doğrudan ya da dolaylı olarak muhatap olan belki de tek sektör bankacılıktır. Diğer yandan, tüm ülkelerde olmazsa olmaz ve ülke ekonomisinde kılcak damarlar benzeri bir fonksiyon gören alan da bankacılıktır. Bu bağlamda, şu an itibariyle şunu söyleyebiliriz ki **Türk bankacılık sisteminin riskler karşısındaki farkındalık derecesi geçmişle karşılaştırılamayacak kadar üst seviyelerdedir**. Bankacılığımızın personel kalitesi, bilgisayar ve IT teknolojisi, ürünlerinin gelişmişliği ve çeşitliliği, ülkenin potansiyeli ve genç nüfusu, tüketen-üreten ve yeniliklere açık nüfus yapısı ve krizlerde kazanılan tecrübe bankacılığımızı Avrupa Birliğine en uyumlu sektörlerin başında getirmektedir. Diğer yandan, bankacılığımız komşu tüm ülkelerden ve Doğu Avrupa ülkelerinden ve hatta bazı yönleriyle gelişmiş ülkelerden pek çok alanda olumlu anlamda farklı bir görünüm sergilemektedir.

Bankacılığımız kabuk değiştirmektedir, bu değişim sürecinin en belirgin göstergeleri olarak;

- 2001 yılı sonunda 173 milyar YTL olan aktif büyüklüğünün %213 oranında artarak 2007 Eylül ayı sonu itibariyle 543 milyar YTL'ye ulaşması,
- Kullanılan kredilerin aynı dönemde yaklaşık 7 kat artarak 38 milyar YTL'den 261 milyar YTL'ye ulaşması,
- Bankacılık aktifinde Devlet İç Borçlanma Senetlerinin payının %35'lerden %31'ler düzeyine gerilemesi, kredilerin payının ise %22'lerden %47'ler düzeyine yükselmesi,
- Toplam mevduatın 110 milyar YTL'den 336 milyar YTL'ye ulaşması ve 2001 yılında toplam mevduatın %57'si döviz tevdiat hesabı iken bunun Eylül 2007 itibariyle %36'lar düzeyine gerilemesi,
- Özkaynakların 18 milyar YTL'den 71 milyar YTL'ye yükselmesi,
- Serbest özkaynakların negatif düzeyinden 50 milyar YTL düzeyine yükselmesi,
- Mevduatın krediye dönüşüm oranının da %34'ler düzeyinden %77'ler düzeyine ulaşması,

gösterilebilir.

Bankacılık aktifindeki en önemli gelişme kullanılan kredilerde gözlemlenen değişimdir. Ekonomideki istikrar, Devlet İç Borçlanma Senetlerinin (DİBS) –düşen faizlere paralel olarak- dışlama etkisinin azalması ve eski cazibesini kaybetmesi ve kriz sonrası ertelenmiş tüketim talebinin canlanması, kredilerin aktifteki payını Eylül 2007 itibariyle %48,1 seviyelerine yükseltmiştir. Sektörün krediler toplamı 261 milyar YTL olup, krediler

2007 yılının ilk 9 aylık döneminde %19,4 oranında büyümüştür. Söz konusu kredilerin %24'ü (62 milyar YTL) yabancı para şeklinde kullanılan kredilerdir. Sistemdeki dövize endeksli kredilerin toplamı ise 17 milyar YTL'dir.

Toplam kredilerin %33'ü bireysel (86 milyar YTL), %67'si (175 milyar YTL) ticari kredilerden müteşekkildir. Ticari kredilerin 74 milyar YTL'si KOBİ kredileridir. **Sanayi ve Ticaret Bakanlığının tanımı dikkate alındığında KOBİ'lerin sistemden aldığı kredi payı %28 düzeyindedir. Diğer yandan, toplam kredilerin takibe dönüşüm oranı ise %3,6'dır.**

Bireysel krediler özellikle 2004 ve 2005 yıllarında hızla artmıştır. 2 Kasım 2007 tarihi itibarıyla 89 milyar YTL'ye ulaşan bireysel kredilerde, konut kredileri 31 milyar YTL ile ilk sırada, kredi kartları ise 25 milyar YTL ile ikinci sıradadır. Eylül 2006 ile Eylül 2007 arasındaki bir yıllık dönemde bireysel kredilerdeki değişim şöyle özetlenebilir;

- Konut kredileri %27 oranında artmış,
- Taşıt kredileri %16 oranında azalmış,
- İhtiyaç kredileri (dayanıklı tüketim malları, yarı dayanıklı tüketim malları, evlilik, eğitim, sağlık vb. krediler) %62 oranında artmış ve 24 milyar YTL'ye ulaşmış,
- Kredi kartları ise %20 oranında artmıştır.

Dikkati çeken nokta, halkımızın bir dönem kredi kartlarına gösterdiği teveccühün son dönemde –faiz oranlarının daha düşük olması sebebiyle- ihtiyaç kredilerine gösterilmesidir.

Bu noktada, ABD ve Avrupa bankalarını derinden etkileyen ve hala boyutu ifade edilemeyen veya boyutu gizlenen konut kredileri krizinden yola çıkarak Türkiye'deki konut kredileri hakkında bilgi vermek isterim. Haziran 2007 tarihi itibarıyla Türkiye'de toplam konut kredisi müşteri sayısı 583.251 kişidir. Krediler incelendiğinde, bu kredilerin %48'inin 0-5 yıl, %46'sının 5-10 yıl ve %6'sının da 10 yıl ve üzeri vadelerde olduğu görülmektedir. Halkımız 10 yıl üzerindeki vadelere ilgi göstermemektedir. Diğer önemli bir husus ise Batı Avrupa ve ABD'den farklı olarak sistemimizde değişken faizli konut kredisi tercihinin oldukça düşük seviyelerde olmasıdır. Bu anlamda batı ülkelerinde GSMH'nın %40'la %60'ı arasında bir büyüklüğe ulaşan konut kredilerinin ülkemizde henüz GSMH'nın %5'leri düzeyinde olması bu alandaki potansiyelin ne kadar büyük olduğunu gözler önüne sermektedir. Ancak, **yurtdışı deneyimler de dikkate alınarak ilgili kurumlar olan Sanayi ve Ticaret Bakanlığı, SPK ve BDDK'nın bu kredi türünün istikrarlı bir şekilde büyümesinde oldukça dikkatli ve ihtiyatlı olmaları gerekmektedir.**

Türk bankacılığının geleceğinde genç nüfusun ve kentsel dönüşüm projelerinin de etkisiyle mortgage çok önemli bir yer edinecektir. Ancak mortgage'dan çok daha önemli olan ve şu ana kadar bankacılığımızın yeni yeni keşfettiği KOBİ kredileri bankacılıkta en önemli aktif kalemi olmaya adaydır. Bu noktada **kredilerle ilgili olarak üzerinde defalarca hassasiyetle durulması gereken en önemli husus; kredilerin büyüklüğü veya hangi bankanın ne kadar çok kredi verdiği değil, bu kredilerin kalitesidir.** Bu kalite ise bankalarımızın riske duyarlılık seviyesinin doğrudan yansımasıdır. Bu noktada dönem dönem gözlemlediğimiz kredi ve/veya mevduatta pazar payı artırma amaçlı sert, kırıncı ve bazen rasyonel olmayan rekabet sistemimizi olumsuz etkileyebilmektedir. Ancak, unutulmamalıdır ki, **yeni dönemde en önemli piyasa payı sektörde faaliyete devam edebilme becerisi gösterebilmek olacaktır.**

Bankacılık sistemimizin pasifinin %62'sini teşkil eden (337 milyar YTL) mevduatın %64'ü YTL cinsinden mevduattır. En çarpıcı tespit ise mevduattaki artış hızının kredilerdeki artış hızının oldukça gerisinde kalmasıdır. Diğer bir anlatımla, **halkımız kredileri destekleyecek oranda tasarruf eğiliminde değildir.** Öte yandan, mevduatın ortalama vadesindeki kısalık da devam etmektedir. Üç aya kadar vadeli mevduat toplam mevduatın %90'ını teşkil etmektedir.

Bankacılarımızın uzun dönemli plasmanlar yapabilmek amacıyla en fazla arzu ettikleri şey banka pasiflerinin vadesinin olabildiğince uzamasıdır. Ancak mevduatta yukarıda belirttiğim temel iki tespit nedeniyle bankalarımız ortama vadesi 4 yıl olan yurtdışı kaynaklı sendikasyon ve seküritizasyon kredilerine yönelmişlerdir. Söz konusu kredilerinin Eylül 2007 itibariyle toplamı 25 milyar dolardır.

Bankalarımızın Eylül 2007 tarihi itibariyle toplam karları 11,8 milyar YTL olup, 9 aylık kar rakamı 2006 yılının tamamının kapsayan 11,3 milyar YTL'lik karı geçmiş durumdadır. Söz konusu karlılıkta bazı bankalarımızın arızı gelir niteliğindeki iştirak satışları etkili olmuş olsa da, kredilerden elde edilen gelirler ve komisyon gelirleri belirleyici olmuştur.

Bankalarımız sermaye yeterlilik standart rasyosu, kur riski gibi göstergelere ve bankacılık ve ilgili diğer mevzuata hassasiyet göstermektedirler. Değişen düzenleyici ve denetleyici çerçevede, **artık en az ne yapılması gerektiğini bilen kadar ne yapılmaması gerektiğini bilen bankalarımızın yola devam edeceğinin** kavranmış olduğunu düşünüyoruz.

2007 yılında gerçekleştirilen standart denetim ve gözetim faaliyetleri dışında en önemli faaliyetler;

- 2007 Haziran sonunda yürürlüğe giren ve bankalarımızın hemen ödenmesi muhtemel borçlarına karşılık derhal kullanabileceği aktiflerinin oranını düzenleyen **Likidite Yönetmeliğidir.** Pek çok ülkede bulunmayan ve uluslar arası dalgalanmadan 1 ay önce ve tam zamanında yürürlüğe giren Likidite Yönetmeliğinde belirtilen esaslar dahilinde şu an itibariyle likidite eksiği olan bankamız yoktur. Nitekim bankalarımız son 3 aydır bir zamanlar Türk bankalarını istisnasız aynı kategoriye koyup göz ardı eden ve fon limitlerini sınırlayan Batı Avrupa bankalarına yüksek faizle borç vermenin zevkini tatmaktadırlar. **Kuvvetle muhtemeldir ki önümüzdeki aylarda dünya finans sisteminin anahtar kelimesi likidite olacaktır ve bankalarımız da likiditeye her zamankinden daha fazla önem vermelidirler.**
- 2007 yılında kayda değer diğer önemli husus ise Kurumumuzun 2006 Kasım ayında kararlaştırdığı hedef rasyo uygulamasıdır. Bilindiği üzere, tüm dünyaca %8 olarak belirlenen sermaye yeterlik rasyosu son 1 yıldır Türkiye'de faaliyette bulunan tüm bankalar için %12 hedef rasyo seviyesine yükseltilmiştir. Kurum olarak buradaki hedefimiz; bankalarımız için %8 ile %12 arasında bir tampon bölge bırakarak, bankalarımızın %8 düzeyine çok fazla yaklaşmalarını engellemektir. Şu anda %12'lik sermaye yeterlik rasyosu hedefinin altında bankamız bulunmamaktadır.

Değerli komisyon üyeleri,

Kurumumuz açısından 2008 yılına damgasını vuracak gelişmeler ise 2009 yılbaşında uygulanmaya başlanması hedeflenen Basel-II sürecine uyum çalışmaları ve banka dışı mali kesim olarak isimlendirdiğimiz leasing, faktoring ve tüketicici finansman şirketleri için taslak çalışması bitmek üzere olan ve sizin takdirlerinizle yasalaşmasını beklediğimiz “**Banka Dışı Mali Kurumlar Kanunu**”nun yürürlüğe konulması olacaktır. Söz konusu Kanun, bahse konu kuruluşların erevesi çizilmiş bir ortamda daha sağlıklı büyümelerine yardımcı olacaktır.

Bilindiği zere, BDDK bütçesi tamamen bankalardan yapılan kesintiler ile oluşturulmaktadır. 2008 yılı bütçesi için banka aktiflerinden onbinde 1,5 oranında kesinti yapılarak 90 milyon YTL gelir öngörülmüştür. Faiz gelirleri ile 105 milyon YTL olması planlanan toplam gelirlerin 35 milyon YTL’lik kısmı mal ve hizmet alım giderleri, 31 milyon YTL personel giderleri, 31 milyon YTL’lik kısmı ise bina alımına ayrılan ödemelerden oluşmaktadır.

Bankalarımız ve gzetimimiz altındaki diğer kuruluşların şeffaflığı temel önceliğimiz olup şeffaflık, halkın tasarruflarının korunmasında da birinci nceliktedir. BDDK’nın görevi ise bu şeffaflığı sağlayarak evrensel ve genel kabul görmüş bankacılık ilkelerinin uygulanabilmesini temin etmektir. Bu yolda gösterdiğimiz çabalarda, takdirlerinize sunulan bütçemizin elbette ki önemli bir payı olacaktır. Bu düşüncelerle Bütçemizin hayırlı olmasını diler, Komisyonunuza saygılarımı sunarım.